

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Wijziging van de Wet op het primair onderwijs, de Wet primair onderwijs BES, de Wet educatie en beroepsonderwijs, de Wet op de expertisecentra, de Wet voortgezet onderwijs 2020 en de Wet register onderwijsdeelnemers in verband met de vereenvoudiging van wetgeving op het terrein van het funderend onderwijs en educatie (Vereenvoudigingswet OCW 20##) [KetenID WGK29298]

Voorstel van wet

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is om de onderwijswetgeving te vereenvoudigen zodat de knelpunten ten aanzien van de wettelijke afnamemomenten van de doorstroomtoets in het funderend onderwijs worden opgelost en twee specifieke uitkeringen om te zetten naar bijzondere fondsuitkeringen zodat de uitvoering voor gemeenten wordt vereenvoudigd;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I. WIJZIGING VAN DE WET OP HET PRIMAIR ONDERWIJS

De Wet op het primair onderwijs wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 45b, derde lid, eerste volzin, komt te luiden:

Het bevoegd gezag neemt bij een leerling in het laatste leerjaar in een bij ministeriële regeling vast te stellen periode tussen 20 januari en 20 februari een door het College voor toetsen en examens erkende doorstroomtoets af.

B

In artikel 45d, eerste lid, wordt "in de periode van 10 januari tot en met 31 januari, voorafgaand aan de afname van de doorstroomtoets," vervangen door "in de maand januari, voorafgaand aan de afname van de doorstroomtoets".

C

Artikel 163 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt 'een specifieke uitkering ter tegemoetkoming in de kosten van de uitvoering van de verplichtingen, bedoeld in de artikelen 158, 159 en 160' vervangen door 'een bijzondere fondsuitkering als bedoeld in artikel 5, tweede lid, van de Financiële-verhoudingswet, ter tegemoetkoming in de kosten van de uitvoering van de artikelen 158, 159 en 160'.

2. Het tweede tot en met vijfde lid, alsmede de aanduiding '1.' voor het eerste lid, vervallen.

ARTIKEL II. WIJZIGING VAN DE WET PRIMAIR ONDERWIJS BES

De Wet primair onderwijs BES wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 51b, eerste lid, eerste volzin, komt te luiden:

In het openbaar lichaam Bonaire neemt het bevoegd gezag bij een leerling in het laatste leerjaar in een bij ministeriële regeling te bepalen periode in de maand april een door het College voor toetsen en examens erkende doorstroomtoets af.

B

Artikel 51d wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "in de periode van 10 januari tot en met 31 januari, voorafgaand aan de afname van de doorstroomtoets," vervangen door "in de drie weken voorafgaand aan de afname van de doorstroomtoets".

2. In het derde lid wordt "uiterlijk 24 maart" telkens vervangen door "uiterlijk zes weken na de afname van de doorstroomtoets".

ARTIKEL III. WIJZIGING VAN DE WET EDUCATIE EN BEROEPSONDERWIJS

De Wet educatie en beroepsonderwijs wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 2.3.1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt na 'opleidingen educatie als bedoeld in artikel 7.3.1, eerste lid, onder b tot en met f,' ingevoegd: niet zijnde een taalschakeltraject als bedoeld in artikel 8, tweede lid, van de Wet inburgering 2021,.

2. Het derde lid wordt als volgt gewijzigd:

a. Aan het slot van onderdeel a wordt de komma vervangen door een puntkomma.

b. Aan het slot van onderdeel b vervalt "en" en wordt de komma vervangen door een puntkomma.

c. Onder verlettering van onderdeel c tot onderdeel d, wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

c. draagt het college er zorg voor dat de doelgroepen in alle gemeenten in de regio overeenkomstig het regionaal programma gebruik kunnen maken van de educatievoorzieningen; en.

3. Het vierde lid komt te luiden:

4. Het overleg, bedoeld in het derde lid, onder a, en de daaruit voortvloeiende afspraken in het regionaal programma hebben in elk geval betrekking op de behoefte aan educatievoorzieningen in de gemeenten in de regio, de wijze waarop in deze behoefte

zal worden voorzien en de besteding van de bijzondere fondsuitkering, bedoeld in artikel 2.3.2, eerste lid.

B

Artikel 2.3.2 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Ten behoeve van de taak van de colleges van burgemeester en wethouders in de betreffende regio wordt aan de contactgemeenten een bijzondere fondsuitkering als bedoeld in artikel 5, tweede lid, van de Financiële-verhoudingswet verstrekt. De uitkering wordt, binnen het raam van de door de begrotingswetgever beschikbaar gestelde middelen, berekend aan de hand van voor elke gemeente gelijkelijk geldende maatstaven.

2. Het tweede en derde lid vervallen, onder vernummering van het vierde lid tot tweede lid.

3. In het tweede lid (nieuw) vervalt 'en de betaalbaarstelling van de uitkering'.

C

Artikel 2.3.3 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid komt de tweede volzin te luiden:

Daarbij geldt dat die opleidingen educatie alleen kunnen worden aangeboden aan personen van achttien jaar of ouder die ingezetene zijn van een gemeente in de desbetreffende regio, niet zijnde een inburgeringsplichtige als bedoeld in artikel 3 van de Wet inburgering 2021.

2. Het tweede lid vervalt, alsmede de aanduiding '1.' voor het eerste lid.

D

De artikelen 2.3.4 en 2.3.5 vervallen.

ARTIKEL IV. WIJZIGING VAN DE WET OP DE EXPERTISECENTRA

De Wet op de expertisecentra wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 48c, derde lid, eerste volzin, komt te luiden:

Het bevoegd gezag neemt bij een leerling in het laatste leerjaar van het speciaal onderwijs in een bij ministeriële regeling vast te stellen periode tussen 20 januari en 20 februari een door het College voor toetsen en examens erkende doorstroomtoets af.

B

In artikel 48e, eerste lid, wordt "in de periode van 10 januari tot en met 31 januari, voorafgaand aan de afname van de doorstroomtoets," vervangen door "in de maand januari, voorafgaand aan de afname van de doorstroomtoets".

ARTIKEL V. WIJZIGING VAN DE WET VOORTGEZET ONDERWIJS 2020

In artikel 11.90, eerste lid, van de Wet voortgezet onderwijs 2020 wordt na 'Artikel 8.8, eerste lid, tweede volzin,' ingevoegd 'en achtste lid,'.

ARTIKEL VI. WIJZIGING VAN DE WET REGISTER ONDERWIJSDEELNEMERS

Artikel 22 van de Wet register onderwijsdeelnemers wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt 'de voorspelde referentiewaarde-indicator en de onderwijskansenscore' vervangen door 'de voorspelde referentiewaarde-indicator, de onderwijskansenscore en de schoolweging' en wordt na 'vestigingen' ingevoegd ' of afdelingen'.
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
6. De schoolweging betreft een berekening op basis van gegevens van het CBS, waarbij op het niveau van een vestiging van een onderwijsinstelling, en voor zover het voortgezet onderwijs betreft op het niveau van een afdeling van een vestiging van een onderwijsinstelling, wordt bepaald welke onderwijsscores kunnen worden verwacht, op basis van gegevens die betrekking hebben op kenmerken van de onderwijsinstelling en leerlingenpopulatie.

ARTIKEL VII. INWERKINGTREDING

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

ARTIKEL VIII. CITEERTITEL

Deze wet wordt aangehaald als: Vereenvoudigingswet OCW met vermelding van het jaartal van het Staatsblad waarin zij zal worden geplaatst.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Memorie van toelichting

I. Algemeen

1. Inleiding

De overheid wordt soms ervaren als groot en ingewikkeld. Burgers en bedrijven vinden steeds lastiger hun weg in de regelgeving. Een overheid die staat voor betrouwbaarheid en slagvaardigheid, is een overheid die ook snel inspeelt op signalen dat sprake is van knelpunten in de regelgeving. Dat is een slagvaardige overheid. Een vereenvoudigingswet is een instrument waarmee de regering de slagvaardigheid van de overheid wil vergroten. Het thema vereenvoudiging verdient continue aandacht binnen de overheid, om die reden wordt ingezet op een jaarlijkse vereenvoudigingswet, als onderdeel van een bredere aanpak om te komen tot een meer slagvaardige overheid.¹

De vereenvoudigingswet is er om de complexiteit in regelgeving terug te dringen, door bestaande regels te vereenvoudigen. Vereenvoudigen kan niet gebeuren van achter een bureau, dit is een gezamenlijke opdracht voor beleidsmakers, publieke dienstverleners, toezichthouders, medeoverheden, de maatschappij en politiek. De regering heeft voor de selectie van de onderwerpen in deze vereenvoudigingswet nadrukkelijk haar oor te luisteren gelegd bij de uitvoering. Dat heeft dan ook geresulteerd in een samenstel aan maatregelen die op korte termijn in wetgeving kunnen worden vastgelegd en waarmee scholen, gemeenten en toezichthouders op korte termijn geholpen zijn.

Bij de selectie is het uitgangspunt dat het onderwerp overzichtelijk genoeg is om op korte termijn, en met een versnelde parlementaire behandeling, in een wet vast te leggen leidend geweest. Grotere meer fundamentele stelselwijzigingen lenen zich niet voor een vereenvoudigingswet. Wel is het instrument bij uitstek geschikt om aspecten die kort na de invoering van een wet in de praktijk naar boven zijn gekomen als knelpunten op te lossen. Een voorbeeld daarvan zijn de aanpassingen in het kader van het afnamemoment van de doorstroomtoets. Kort na invoering bleken de data in de wet te knellen, om tot een snelle oplossing te komen is destijds gekozen voor een gedoogbeslissing, maar nu kan het knelpunt snel definitief worden opgelost en hoeft het niet te wachten tot een wetsvoorstel waarmee het stelsel wordt herzien.

2. Omzetting van specifieke uitkeringen naar bijzondere fondsuitkeringen

2.1. Probleemstelling

Specifieke uitkeringen brengen voor gemeenten hoge verantwoordingslasten met zich, terwijl ze tegelijkertijd door gedetailleerde bestedingsverplichtingen de autonomie van gemeenten beperken. Dat is de belangrijkste reden waarom de regering het aantal specifieke uitkeringen terug wil dringen. Het geld dat aan gemeenten wordt uitgekeerd om beleidsdoelen binnen het onderwijs te bereiken, moet zoveel als mogelijk ook aan die doelen worden uitgegeven en niet deels worden besteed om te kunnen voldoen aan alle verantwoordingsverplichtingen. Gemeenten verdienen vertrouwen dat zij, gelet op de wettelijke taak die hen is opgedragen waarvoor zij de gelden ontvangen, het geld doelmatig besteden.

2.2 Kern van het voorstel

Het toenmalige kabinet heeft in 2024 besloten om het aantal specifieke uitkeringen (SPUK's) terug te dringen, onder andere door het merendeel van de bestaande SPUK's om te zetten in 'fondsuitkeringen'.² Dit houdt in dat de middelen zullen worden opgenomen in het vrij besteedbare gemeentefonds. Het toenmalige kabinet heeft dit besloten om de autonomie van de gemeenten te vergroten en de administratieve lasten

¹ Zie uitgebreider: *Kamerstukken II 2025/26*, 36800 VII, nr. 97, *Kamerstukken II 2025/26*, 29362, nr. 406, *Kamerstukken II 2025/26*, 29362, nr. 392 en *Kamerstukken II 2025/26*, 32140, nr. 280.

² 'Regeerprogramma, uitwerking van het hoofdlijnenakkoord door het kabinet', p. 90; bijlage bij *Kamerstukken II 2023/24*, 36471, nr. 96.

en controlelasten voor gemeenten te verminderen. Binnen het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zijn er twee SPUK's waarvoor het wettelijke regime nog moet worden aangepast naar de nieuwe situatie: de SPUK voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid en de SPUK voor educatie.

Na inwerkingtreding van de Wet herziening uitkeringsstelsel financiële verhoudingen bestaat het gemeentefonds uit de algemene uitkering alsmede eventuele bijzondere fondsuitkeringen (BFU's) en aanvullende uitkeringen.³ Met een BFU kan worden afgeweken van de verdeelmaatstaven voor de algemene uitkering. De SPUK's voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid en educatie worden beide omgezet naar een BFU. Daarmee komen de bestedingsverplichtingen die waren verbonden aan de SPUK's te vervallen; gemeenten hoeven zich ook niet meer te verantwoorden over de besteding ervan. Wel blijft het mogelijk om gemeenten, bij beschikking, de verplichting op te leggen om beleidsinformatie aan te leveren. Daarmee blijft zicht bestaan op de effectiviteit van het ingezette beleid.

2.2.1. Gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid

Het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (hierna: GOAB) heeft tot doel onderwijsachterstanden van kinderen vroegtijdig te signaleren en tegen te gaan, zoals bedoeld in de artikelen 158, 159 en 160 van de Wet op het primair onderwijs (hierna: WPO). Deze artikelen verplichten gemeenten tot het zorgdragen voor een voldoende aanbod van voorschoolse educatie dat voldoet aan de kwaliteitseisen. Ook zijn gemeenten verplicht om afspraken te maken over voor- en vroegschoolse educatie.

Gemeenten ontvangen op dit moment voor de uitvoering van hun wettelijke taken op het gebied van onderwijsachterstanden een specifieke uitkering op grond van artikel 163 WPO. De voorwaarden hiervoor zijn vastgelegd in het Besluit specifieke uitkering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (SPUK GOAB), dat in 2018 in werking is getreden. Gemeenten kunnen deze middelen inzetten voor activiteiten die onderwijsachterstanden bij leerlingen in het basisonderwijs voorkomen of verminderen.

Door de omzetting van de specifieke uitkering in een bijzondere fondsuitkering vervalt weliswaar de bestedings- en verantwoordingsverplichting, maar de wettelijke taak van gemeenten op het gebied van het onderwijsachterstanden beleid blijft bestaan. Ook zullen de gemeenten op grond van dezelfde indicatoren een uitkering blijven ontvangen. Tevens blijft de wijze waarop de beschikbare middelen over de gemeenten worden verdeeld hetzelfde. Dat zal ook bij een BFU gedaan worden op basis van de risico-indicator voor onderwijsachterstanden van het CBS. Gemeenten zullen tevens worden verplicht om jaarlijks beleidsinformatie aan te leveren ten behoeve van de monitoring en evaluatie van het beleid. Daarmee blijft de beleidsinzet van de regering hetzelfde, evenwel met een vereenvoudiging in de uitvoering voor de gemeenten tot gevolg.

2.2.2. Volwasseneneducatie

Gemeenten dienen op grond van de Wet educatie en beroepsonderwijs (hierna: WEB) zorg te dragen voor een aanbod voor opleidingen educatie. Educatie is gericht op zelfredzaamheid van volwassenen, in de praktijk ook wel aangeduid als de bevordering van de basisvaardigheden en het vergroten van de maatschappelijke participatie. Het omvat activiteiten op het niveau van het basisonderwijs en voortgezet onderwijs en sluit waar mogelijk aan op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs.⁴

³ Wijziging van de Financiële-verhoudingswet, de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en enkele andere wetten in verband met de herziening van het uitkeringsstelsel (Wet herziening uitkeringsstelsel financiële verhoudingen). Het wetsvoorstel is op 6 juli 2026 ingediend bij de Tweede Kamer (Kamerstukken 36988).

⁴ Zie artikel 1.2.1, eerste lid, en artikel 2.3.1 WEB. Gemeenten zijn op basis van de WEB echter niet verantwoordelijk voor het aanbod voor vavo-opleidingen en taalschakeltrajecten (voor het aanbod van taalschakeltrajecten zijn gemeenten wel verantwoordelijk op basis van de Wet inburgering 2021). Daarom wordt met 'educatie' in deze toelichting *niet* bedoeld op vavo-opleidingen en taalschakeltrajecten.

Om in een aanbod voor opleidingen educatie te voorzien, werken gemeenten regionaal met elkaar samen. Daarbij is sprake van een medebewindstaak. Elke regio heeft een contactgemeente die in het kader daarvan coördinerende taken verricht. De contactgemeente moet er onder andere voor zorgen dat een regionaal programma tot stand komt en dat afspraken met aanbieders van opleidingen educatie worden gemaakt. De contactgemeente ontvangt namens de hele regio een SPUK voor het aanbod en tot stand komen van opleidingen educatie.⁵ De rekenformule voor het bepalen van het educatiebudget per regio volgt uit hoofdstuk 3 van het Uitvoeringsbesluit WEB (hierna: UWEB).

De contactgemeenten behouden hun coördinerende taken. Daarbij wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij de wijziging van de Financiële-verhoudingswet waarin is vermeld dat een BFU ter bekostiging van medebewindstaken goed mogelijk is en dat de omstandigheid dat in een medebewindswet, in casu de WEB, verplichtingen aan gemeenten, in casu de contactgemeenten, worden opgelegd, niets afdoet aan de mogelijkheid om een BFU te verstrekken.⁶ De BFU wordt onvoorwaardelijk aan contactgemeenten uitgekeerd voor de hele regio. De formule met verdelingsmaatstaven uit het UWEB wijzigt niet. Wel vervallen de bestaande financiële bestedings- en verantwoordingsverplichtingen en op dit vlak worden ook geen nieuwe verplichtingen geïntroduceerd. Dit biedt de contactgemeente de eerdergenoemde voordelen van meer autonomie en minder administratieve en controlelasten.

Er is al sprake van een aantal inhoudelijke wettelijke verplichtingen om bij de andere gemeenten in de regio onzekerheid over de wijze waarop de contactgemeente de middelen besteedt te voorkomen en om de onderlinge samenwerking te bevorderen. Zo bepaalt de WEB nu al dat de contactgemeente ervoor moet zorgen dat de doelgroepen in alle gemeenten in de regio gebruik kunnen maken van de educatievoorzieningen.⁷ Daarnaast moet de contactgemeente in overleg met de andere gemeenten een regionaal programma opstellen.⁸ Dat overleg dient in ieder geval te gaan over de behoefte aan educatievoorzieningen in de regio en de wijze waarop in deze behoefte zal worden voorzien.⁹ Ook de overige inhoudelijke verplichtingen blijven overeind.

Om de samenwerking tussen de contactgemeente en de andere gemeenten in de regio bij de omzetting naar een BFU verder te ondersteunen, wordt voorgesteld om aanvullend voor te schrijven dat de gemeenten in de regio met elkaar moeten overleggen over de wijze waarop de BFU wordt besteed. De afspraken die uit dat overleg voortvloeien, dienen in het regionaal programma te worden vastgelegd. Op die manier blijft de autonomie over de besteding van de BFU bij de contactgemeente liggen, maar dient de contactgemeente zich daarbij wel te houden aan de afspraken die na overleg met de andere gemeenten zijn vastgelegd in het regionaal programma. Ook de afspraken over de andere onderwerpen – de behoefte aan educatievoorzieningen in de regio en de wijze waarop in deze behoefte wordt voorzien – moeten worden vastgelegd in het regionaal programma. Dit laatste zal overigens in de regionale programma's van de meeste regio's reeds het geval zijn, aangezien het overleg is gericht op de totstandkoming en daarmee de inhoud van het regionaal programma.

De combinatie van de bestaande en voorgestelde wettelijke verplichtingen verstevigt de basis voor onderlinge samenwerking in de regio's. Daarbij is van belang dat sinds 2015 aan de (huidige vorm van) regionale samenwerking wordt gewerkt.¹⁰ Uit de

⁵ Daarnaast ontvangt de contactgemeente momenteel een decentralisatieuitkering (DU) voor de coördinerende werkzaamheden. Na de wijziging van de Financiële-verhoudingswet bestaat de DU niet meer en zal deze eveneens worden omgezet in een BFU. Deze DU is echter niet geregeld in de WEB en hoeft dus niet te worden meegenomen in dit wetsvoorstel.

⁶ *Kamerstukken II* 2025/26 36988, nr. 3, p. 25.

⁷ Artikel 2.3.2, tweede lid, WEB (oud), met dit wetsvoorstel te verplaatsen naar artikel 2.3.1, derde lid, onderdeel c, WEB (nieuw).

⁸ Artikel 2.3.1, derde lid, onderdeel a, WEB.

⁹ Artikel 2.3.1, vierde lid, WEB.

¹⁰ Stb. 2014, 288.

eindevaluatie 'Tel mee met Taal' blijkt verder dat tijdens de afgelopen jaren de regionale samenwerking is versterkt, maar dat deze nog niet stabiel of gelijkwaardig is in alle regio's.¹¹ Indien gemeenten werk maken van de regionale programma's, inclusief afspraken over de besteding, kan dit de samenwerking naar een hoger niveau tillen. De BFU biedt gemeenten daarbij de mogelijkheid om meer verbinding met (middelen voor) andere domeinen te leggen. Dit stimuleert een meer integrale aanpak door de gemeenten.

3. Afnamemomenten doorstroomtoets

3.1. Probleemstelling

Kort na de inwerkingtreding van de Wet doorstroomtoets po zijn er knelpunten ten aanzien van de afnameperiode naar voren gekomen.

3.1.1. Afnamemoment Europees Nederland

Sinds de invoering van de Wet doorstroomtoetsen po zijn basisscholen verplicht om in de eerste of tweede volledige week van februari een doorstroomtoets af te nemen, die geldt als objectief, tweede gegeven voor het vaststellen van schooladvies voor het voortgezet (speciaal) onderwijs.¹² Deze wettelijk vastgestelde afnameperiode valt in bepaalde schooljaren samen met culturele en religieuze tradities, zoals carnaval. Naar aanleiding van een verzoek van de Tweede Kamer om te reflecteren op het samenvallen van de viering met carnaval en de afnameperiode van de doorstroomtoets¹³ is Minister van Primair en Voortgezet Onderwijs, Mariëtte Paul, in gesprek gegaan met vertegenwoordigers van de samenwerkende carnavalsverenigingen, de carnavalsbonden, de provincie Limburg, ouders, de sectoren primair en voortgezet onderwijs en schoolleiders.

In die gesprekken zijn verschillende zorgen naar voren gekomen ten aanzien van de huidige regeling. Zo hebben betrokkenen benadrukt dat het vieren van carnaval dynamisch cultureel erfgoed betreft, waarbij leerlingen meedoen aan allerlei activiteiten. Deze activiteiten beginnen al in de week voorafgaand aan carnaval. De overlap van de afnameperiode van de doorstroomtoets met de carnavalsperiode leidt voor leerlingen tot meer onrust en een verminderde concentratie tijdens het afleggen van de doorstroomtoets. Daarnaast betekent het dat scholen hun organisatorische en onderwijskundige planning rondom een voor hen belangrijke traditionele festiviteit moeten inperken of verplaatsen vanwege de afname van de doorstroomtoets. Al met al wordt gesteld dat zonder verruiming van de afnameperiode leerlingen en scholen die carnaval vieren de doorstroomtoets niet op een goede wijze af kunnen nemen.

Hoewel de doorstroomtoets een, met nadruk, *tweede* gegeven is bij het vaststellen van het definitieve schooladvies, kan de uitslag van de doorstroomtoets voor sommige leerlingen het verschil maken om al dan niet naar een school van hun keuze te gaan. Het is daarom in het belang van de leerling om in alle rust de doorstroomtoets te kunnen afleggen, in een omgeving die daaraan bijdraagt.

Met het oog op deze overwegingen is aan de Tweede Kamer toegezegd dat een verruimde afnameperiode in de wet wordt verankerd en dat in de tussentijd rekening zal worden gehouden met de culturele en religieuze tradities bij het bepalen van de afnameperiode.¹⁴ Sinds het schooljaar 2024/2025 is daarom sprake van een gedoogsituatie, waarbij jaarlijks drie weken worden vastgesteld waarbinnen de doorstroomtoetsen worden afgenomen.

¹¹ 'Eindevaluatie Vervolgaanpak Laaggeletterdheid 2020-2024 Tel mee met Taal', bijlage bij *Kamerstukken II* 2024/25, 28760, nr. 125.

¹² Artikel 45b, derde lid, WPO.

¹³ Vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, *Verzoek om een brief ten aanzien van de viering van carnaval en de planning van de doorstroomtoets*, 14 september 2023.

¹⁴ *Kamerstukken II* 2023/24, 31293, nr. 701 (Kamerbrief over carnaval en de afnameperiode van de doorstroomtoets).

3.1.2. Afnamemoment Caribisch Nederland

Met de Wet doorstroomtoetsen po is de wet- en regelgeving rondom toetsen in het primair onderwijs op Bonaire gelijk getrokken met de situatie in Europees Nederland. Dit betekent dat het verplicht is om bij leerlingen in groep 8 een doorstroomtoets af te nemen in de eerste twee volledige weken van februari en dat de doorstroomtoets als objectief, tweede gegeven gebruikt wordt bij het vaststellen van het definitief schooladvies. Het wetsvoorstel is op 1 augustus 2025 in werking getreden op Bonaire¹⁵, het schooljaar 2025/2026 is voor het eerst de doorstroomtoets op Bonaire afgenomen.

Uit de evaluatie van de eerste afname van de doorstroomtoets is een knelpunt naar voren gekomen met betrekking tot de wettelijk vastgelegde afnameperiode van de doorstroomtoets. Momenteel valt de afnameperiode samen met plaatselijke tradities op Bonaire zoals Carnaval. De aan Carnaval gekoppelde vakantie valt vaak eerder dan de voorjaarsvakantie in Europees Nederland. Daarnaast sluit de huidige periode in februari niet aan op de wijze waarop het onderwijsveld op Bonaire de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs heeft ingericht. De redenen waarom in Europees Nederland is gekozen voor een afnamemoment aan het begin van het schooljaar passen niet bij de lokale situatie op Bonaire. Er is geen noodzaak voor een centrale aanmeldweek in het voortgezet onderwijs, omdat er slechts één middelbare school op het eiland is. Daar komt bij dat de laatste maanden in groep 8 in het bijzonder belangrijk voor Bonairiaanse leerlingen, gelet op de lokale onderwijscontext op het eiland.

Het ontwikkelen van een eigen doorstroomtoets voor Bonaire had als doel om beter aan te sluiten bij de lokale onderwijscontext op het eiland. Echter blijkt in de praktijk dat dit niet lukt wanneer het tijdspad rondom de doorstroomtoets en overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs op dezelfde manier ingericht wordt als in Europees Nederland. Met het oog op deze overwegingen is in de Kamerbrief van 3 juli 2026 aangegeven dat de doorstroomtoets op Bonaire vanaf 2027 af zal worden genomen in april.¹⁶ Er zal daarom vanaf 2027 tot aan de wijziging van de wet sprake zijn van een gedoogsituatie.

3.2. Kern van het voorstel

3.2.1. Afnamemoment Europees Nederland

Het wetsvoorstel regelt dat de periode waarbinnen de doorstroomtoets kan worden afgenomen wordt verruimd van twee weken naar een bij ministeriële regeling te bepalen periode. In de regel zal dit een periode van drie weken zijn. Ten behoeve van de rechtszekerheid is in de wet een periode van één maand gespecificeerd, te weten: 20 januari tot 20 februari, waarbinnen de drie weken in elk geval moeten vallen. Beoogd wordt de afnameperiode bij ministeriële regeling vast te stellen voor meerdere jaren, zoals ook gebeurt voor de schoolvakanties. Zo zijn scholen tijdig op de hoogte van de data waarbinnen de doorstroomtoets wordt afgenomen.

De periode waarbinnen de Minister drie weken vaststelt voor de afname van de doorstroomtoets vindt plaats van medio januari tot medio februari. Deze periode geeft de ruimte om jaarlijks rekening te houden met religieuze en culturele tradities, zoals carnaval. Uit gesprekken met het veld in 2023 is gebleken dat een verruiming van de afnameperiode enkel mogelijk is aan de voorkant. De toetsperiode verlengen tot na de tweede week van februari is niet uitvoerbaar, gelet op de periode die noodzakelijk is voor het vaststellen van het definitief schooladvies en de aanmeldperiode voor het voortgezet onderwijs die start op 25 maart.

¹⁵ Koninklijk besluit van 24 januari 2025 (Stb. 2025, 30).

¹⁶ *Kamerstukken II* 2025/26, 36800-VII, nr. 182.

Opstellen schooladvies

Als gevolg van de verruiming in de periode van toetsafname wordt het moment van het opstellen van het (voorlopig) schooladvies aangepast. In de wet is de periode om het schooladvies op te stellen vastgesteld op 10 januari tot en met 31 januari.¹⁷ Deze wettelijk vastgestelde periode strookt na een verruiming van de periode van de afname van de doorstroomtoets niet meer met de verplichting om het schooladvies op te stellen vóór de afname van de doorstroomtoets. Om die reden wordt verhelderd dat het schooladvies wordt opgesteld in de maand januari, maar in elk geval voordat de afname van de doorstroomtoets aanvangt. Zo sluiten beide periodes op elkaar aan. In de praktijk zal de periode om een voorlopig schooladvies op te stellen korter zijn, vanwege de kerstvakantie. Er zijn geen aanwijzingen dat deze inkorting van de adviesperiode onoverkomelijke problemen op zal leveren voor scholen.

3.2.2. Afnamemoment Caribisch Nederland

Het wetsvoorstel regelt dat de doorstroomtoets op Bonaire wordt afgenomen in de maand april, in een bij ministeriële regeling vast te stellen periode. Ten behoeve van de rechtszekerheid is in het wetsvoorstel een periode van één maand gespecificeerd, te weten: de maand april, waarbinnen de afnameperiode in elk geval valt. Beoogd wordt de afnameperiodes bij ministeriële regeling vast te stellen voor meerdere jaren, zoals ook gebeurt voor de schoolvakanties. Zo zijn scholen tijdig op de hoogte van de data waarbinnen de doorstroomtoets wordt afgenomen.

Deze regeling ten aanzien van het moment van afname van de doorstroomtoetsen verschilt van de beoogde regeling in Europees Nederland om meer recht te doen aan de lokale context op Bonaire. Doelen die tot uiting zijn gekomen in de Wet doorstroomtoetsen po zijn om kansengelijkheid te bevorderen en onder meer het tegengaan van onderadvisering. Het bereiken van deze doelen maakt dat op Bonaire andere beleidskeuzes gerechtvaardigd zijn ten aanzien van de doorstroomtoets. Het verschuiven van de afnameperiode van de doorstroomtoets naar april geeft leerlingen op Bonaire meer kansen om hun capaciteiten in de doorstroomtoets tot uiting te laten komen. Dit is in het bijzonder belangrijk voor deze leerlingen gelet op de meertalige en kleinschalige context van Bonaire, die specifieke uitdagingen voor het onderwijsstelsel met zich meebrengt. Om voldoende tijd te geven voor de overgang tussen het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs op Bonaire is de maand april de laatste maand waarin de doorstroomtoets kan worden afgenomen.

In de maand april wordt een periode vastgesteld door de Minister waarbinnen de doorstroomtoets wordt afgenomen door de school. In de regel zal voor Bonaire een periode van één week worden vastgesteld waarbinnen de doorstroomtoets wordt afgenomen. Met het oog op de kleinschaligheid van het eiland brengt het spreiden van de afnames van de doorstroomtoets over drie weken namelijk een te groot risico met zich mee op het uitlekken of bekend worden van opgaven en/of antwoorden. Gezien er op Bonaire slechts één aanbieder van de doorstroomtoets is, is het ook vanuit praktisch en logistiek oogpunt uitvoerbaar om de doorstroomtoets in één week af te nemen. Daarbij is ruimte voor uitloop indien er leerlingen zijn die tijdens de afnameweek niet in staat zijn om de doorstroomtoets af te nemen.

Hoewel deze aanpassing voor de overgrote meerderheid van de leerlingen een positief effect zal hebben, is er een kleine groep leerlingen voor wie deze wijziging tot enig nadeel kan leiden. Dat zijn de leerlingen die na het afronden van het primair onderwijs op Bonaire een overstap zullen maken naar Europees Nederland. Zij hebben dan tijdens de centrale aanmeldweek van Europees Nederland veelal nog geen voorlopig schooladvies gekregen of doorstroomtoets gemaakt. Dit betekent dat de school voor voortgezet onderwijs in Nederland de beslissing tot toelating kan baseren op een

¹⁷ Artikel 45d, eerste lid, WPO.

onderzoek naar de leerling.¹⁸ Daarmee is de verwachting dat ook voor hen een passende plek in het onderwijs in Europees Nederland kan worden gerealiseerd.

Opstellen schooladvies

Als gevolg van de verplaatsing van de afnameperiode worden ook het moment van het opstellen van het (voorlopig) schooladvies en vaststellen van het definitief schooladvies aangepast. Het wetsvoorstel regelt dat in de drie weken voorafgaand aan de afname van de doorstroomtoets het (voorlopig) schooladvies wordt opgesteld en gedeeld met de ouders. Op deze manier wordt, overeenkomstig de gedachte achter de Wet doorstroomtoetsen po, geborgd dat de periode tussen het afgeven van het schooladvies en het maken van de doorstroomtoets zo kort mogelijk is, zodat het aantal interventies tussen het opstellen van het schooladvies en de afnamen van de doorstroomtoets tot een minimum kan worden beperkt. Uiterlijk zes weken na de afname van de doorstroomtoets wordt het definitieve schooladvies vastgesteld. Dit betekent dat uiterlijk in juni het definitieve schooladvies bekend is, waarna de leerling via de eigen basisschool aangemeld en toegelaten wordt tot het voortgezet onderwijs op Bonaire.

4. Schoolweging

4.1. Probleemstelling

Elke school heeft een unieke leerlingenpopulatie. Goed zicht op deze populatie is essentieel om het onderwijs af te kunnen stemmen op de behoeften van de leerlingen en daarmee zorg te dragen voor een ononderbroken ontwikkelproces, zoals scholen wettelijk verplicht zijn.¹⁹ Van scholen wordt verwacht dat zij hun leerlingenpopulatie in beeld hebben en daarop beleid ontwikkelen. Statistische informatie over de leerlingenpopulatie vormt voor veel scholen het objectieve fundament voor de beschrijving van de eigen populatie ten behoeve van de kwaliteitszorg. Zo kunnen scholen bijvoorbeeld inschatten welk curriculum bij de populatie past en welke acties er nodig zijn om kansengelijkheid te bevorderen.

Statistische inzichten worden niet alleen benut door scholen. Gemeenten gebruiken deze informatie als objectief gegeven om de populaties van verschillende scholen binnen de gemeentegrenzen met elkaar te kunnen vergelijken en hun onderwijsbeleid daarop af te stemmen. Samenwerkingsverbanden benutten deze gegevens om hun kennis over de scholen in hun gebied te versterken en het dekkend netwerk daarop af te stemmen met gerichte ondersteuning. De regering wil bevorderen dat scholen, samenwerkingsverbanden en gemeenten deze data gebruiken voor het maken van het beleid. Daarnaast zijn de gegevens ook voor het beleid van de Rijksoverheid relevant. Zo kan op basis van de verschillen tussen scholen beoordeeld worden of de gestelde doelen op het gebied van kansengelijkheid worden bereikt.

Goed zicht op de leerlingenpopulatie is des te meer van belang nu het funderend onderwijs voor grote uitdagingen staat. De resultaten op het gebied van lezen en de andere basisvaardigheden staan onder druk.²⁰ Daarbij zijn de onderlinge verschillen tussen scholen groot. Verschillen in leerlingenpopulatie stellen scholen elk voor een andere opgave.

Informatie over de leerlingenpopulatie wordt dus breed gebruikt door praktijk en beleid.²¹ Het is daarom wenselijk om een wettelijke grondslag voor de publicatie van deze gegevens op vestigings- en afdelingsniveau vast te leggen.

¹⁸ Artikel 8.3, eerste lid, van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020

¹⁹ Artikel 8, eerste lid, WPO en artikel 1.4, tweede lid, WVO 2020.

²⁰ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2025). *Monitor basisvaardigheden 2025*. Bijlage bij *Kamerstukken II 2025/26*, 31293, nr. 855.

²¹ Artikel 3 van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek.

4.2. Kern van het voorstel

De schoolweging is een door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) berekende maat voor de samenstelling van de leerlingenpopulatie van een vestiging van een school in het basisonderwijs. De schoolweging geeft aan welke leerresultaten, statistisch gezien, van een vestiging kunnen worden verwacht, rekening houdend met kenmerken van de leerlingenpopulatie. Een hogere schoolweging duidt op een leerlingenpopulatie waarvoor gemiddeld lagere onderwijsresultaten worden verwacht. De schoolweging bevat geen oordeel over de kwaliteit van het onderwijs van de vestiging van de school.

De schoolweging wordt op dit moment door het CBS berekend voor het primair onderwijs door allereerst voor iedere leerling een verwachte onderwijsscore te berekenen aan de hand van kenmerken die statistisch samenhangen met onderwijsprestaties. Het gaat daarbij op dit moment onder meer om het opleidingsniveau van de ouders, het gemiddelde opleidingsniveau van de moeders van de leerlingen op de school, het land van herkomst van de ouders, de verblijfsduur van de moeder in Nederland en de omstandigheid dat de ouders in een schuldsaneringsregeling zijn opgenomen.²² De schoolweging komt vervolgens tot stand op basis van de verwachte onderwijsscores van alle leerlingen die op 1 februari bij de school zijn ingeschreven. De precieze inrichting van het statistische model kan worden aangepast wanneer wetenschappelijk onderzoek of ontwikkelingen in de beschikbaarheid en kwaliteit van gegevens daartoe aanleiding geven.²³

De schoolweging vormt een belangrijk datapunt voor het beleid en de kwaliteitszorg van scholen. Daarnaast kan ook de inspectie deze gegevens als statistische correctie gebruiken bij de beoordeling van de onderwijsresultaten, wanneer deze openbaar worden gemaakt. Zonder statistische gegevens van het CBS zou elke school zelf de relevante achtergrondinformatie moeten opvragen bij ouders/verzorgers, om er zelf een analyse van te maken voor de eigen beleidsvorming. Wanneer deze informatie dan ook betrokken moet worden in het toezicht, moeten deze gegevens ook met de inspectie worden uitgewisseld door de school. De regering acht het, in het kader van een slagvaardige overheid, de bescherming van de persoonsgegevens van betrokkenen en de betrouwbaarheid van de gegevens, dan ook wenselijk dat deze gegevens centraal beschikbaar blijven. Daarvoor is een wettelijke grondslag noodzakelijk.

Voor het beoordelen van de leerresultaten binnen het voortgezet onderwijs wordt momenteel gebruik gemaakt van een weging op basis van armoedeprobleemcumulatiegebieden. Deze indicator wordt sinds 2019 niet meer bijgewerkt en is daarom niet meer accuraat. Bovendien werden deze gegevens niet per leerling of onderwijsinstelling, maar per postcodegebied vastgesteld. De regering stelt dan ook voor om ook voor het voortgezet onderwijs het publiceren van een indicator schoolweging mogelijk te maken. Ook voor het voortgezet onderwijs geldt immers dat gedegen beleidsvorming, waarbij verschillen in leerlingenpopulatie tussen scholen betrokken kunnen worden, van belang is. Bij het voortgezet onderwijs zijn daarbij niet enkel de gegevens per vestiging relevant maar ook voor de verschillende afdelingen van elke onderwijssoort op de vestiging. Het onderwijs vindt immers – grotendeels – gescheiden naar onderwijssoort plaats. Voorgesteld wordt dan ook om een grondslag te regelen voor het CBS om deze gegevens voor het voortgezet onderwijs op afdelingsniveau per vestiging te publiceren.

De wettelijke verankering brengt geen nieuwe gegevenslevering aan het CBS met zich. Voor de berekening maakt het CBS gebruik van gegevens uit het Register Onderwijsdeelnemers en van gegevens waarover het CBS reeds beschikt of waartoe het

²² Rapport 'herziening gewichtenregeling primair onderwijs-fase 1' <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2016/50/herziening-gewichtenregeling-primair-onderwijs-fase-i>.

²³ Zo is recentelijk bijvoorbeeld de onderwijskansenscore herijkt. <https://dashboards.cbs.nl/longreads/2026/onderzoek-herijking-risico-indicator-onderwijsachterstanden-basisonderwijs-fase-2/>.

CBS op grond van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek toegang heeft. De schoolweging betreft een op vestigings- of afdelingsniveau berekende statistische uitkomst. Uit de openbaar gemaakte gegevens kunnen geen gegevens over een afzonderlijke leerling, ouder of afzonderlijk huishouden worden afgeleid.

Zoals al aangehaald gebruikt ook de inspectie de schoolweging als statistische correctie bij de beoordeling van de leerresultaten van scholen in het basisonderwijs. Door bij deze beoordeling rekening te houden met verschillen in leerlingenpopulaties, kunnen de resultaten van vestigingen van scholen op een passende wijze worden beoordeeld. In het primair onderwijs is de signaleringswaarde voor het behalen van de hogere referentieniveaus²⁴ daarbij afhankelijk van de schoolweging. Ook in het voortgezet onderwijs worden de normen voor de doorstroom van leerlingen en de eindexamenresultaten bijgesteld op basis van de complexiteit van de leerlingenpopulatie. De schoolweging draagt er aldus aan bij dat van scholen resultaten worden verwacht die passen bij de kenmerken van hun leerlingenpopulatie. Zo wordt elke school gestimuleerd om het maximale uit de leerlingen te halen, zonder dat van een deel van de scholen het onmogelijke wordt gevraagd.

De schoolweging moet worden onderscheiden van de onderwijskansenscore.²⁵ Beide worden weliswaar afgeleid uit de omgevingskenmerken van leerlingen, maar verschillen wat betreft hun berekeningswijze en toepassing. De onderwijskansenscore wordt onder meer gebruikt voor de verdeling van middelen voor het onderwijsachterstandenbeleid en brengt met name de omvang van de groep leerlingen met het grootste risico op onderwijsachterstanden tot uitdrukking. De schoolweging heeft betrekking op de gehele leerlingenpopulatie, inclusief leerlingen met kleinere risico's op achterstanden. Daarmee wordt ook gematigdere complexiteit in beeld gebracht en ontstaat een fijnmaziger beeld dan uit de onderwijskansenscore kan worden opgehaald. De regering vindt het van belang dat dit gegeven beschikbaar is, zodat scholen, gemeenten, maar ook de Rijksoverheid een gedetailleerd beeld hebben van de uitdagingen in het onderwijs voor verschillende vestigingen en afdelingen van scholen, om zo in te kunnen zetten op het verkleinen van de kansenongelijkheid. Om die reden is het van belang dat de gegevens openbaar worden gemaakt. Voorts kunnen deze objectieve gegevens gebruikt worden in het toezicht om ook daar rekening te houden met de leerlingenpopulatie.

De schoolweging is door het fijnmaziger beeld geschikter dan de onderwijskansenscore om het onderwijs- en kansengelijkheidsbeleid bij te sturen in deze specifieke context. Ook kan de inspectie bij de beoordeling van de leerresultaten preciezere correcties toepassen om rekening te houden met de samenstelling van die populatie.

De regering blijft gebruik maken van de onderwijskansenscore om de bekostiging van scholen te bepalen. Bij het verdelen van de beschikbare middelen om onderwijsachterstanden tegen te gaan wordt uitgegaan van de scholen die op basis van deze indicator de ondersteuning het meest kunnen gebruiken. Voor die toepassing volstaat de onderwijskansenscore.

5. Verhouding nationaal recht

Omzetting specifieke uitkeringen naar bijzondere fondsuitkeringen

In de artikelen 5, tweede lid, 13 en 14 van de Financiële-verhoudingswet (Fvw), zoals deze artikelen komen te luiden na inwerkingtreding van de Wet herziening uitkeringsstelsel financiële verhoudingen (*Kamerstukken* 36988), worden bijzondere fondsuitkeringen geïntroduceerd. De specifieke uitkering voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid zal worden omgezet naar deze nieuwe uitkeringsvorm.

²⁴ Het gaat daarbij om de streefniveaus 1S voor rekenen en 2F voor Nederlandse taal, conform het Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen.

²⁵ De publicatie van de onderwijskansenscore op instellingsniveau is geregeld met de Wet van 24 juni 2026 tot wijziging van de Wet educatie en beroepsonderwijs en een aantal andere wetten in verband met het verbeteren van de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt (verbetering aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt) (Stb. 2026, 177).

Anders dan een specifieke uitkering komt de BFU op grond van het eerdergenoemde artikel 13, tweede lid, van de Fvw ten goede aan de algemene middelen van een gemeente (bestedingsvrij) en wordt de BFU op grond van het eerdergenoemde artikel 14 Fvw niet verstrekt door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, maar door de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister van Financiën. Het tweede tot en met zesde lid van dat artikel maken het mogelijk in de verleningsbeschikking van de BFU verplichtingen op te leggen om kwantitatieve beleidsinformatie te verstrekken.

6. Financiële gevolgen

Dit voorstel heeft geen directe gevolgen voor de rijksbegroting.

7. Advies en consultatie

PM

8. Overgangsrecht en inwerkingtreding

De beoogde inwerkingtredingsdatum van het wetsvoorstel is 1 augustus 2027.

De inwerkingtreding wordt bij koninklijk besluit geregeld, omdat de omzetting van de SPUK's naar BFU's gekoppeld is aan de wijziging van de Financiële-verhoudingswet. Ook dient er nog lagere regelgeving gewijzigd te worden, waarop de inwerkingtreding moet worden afgestemd. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met het betalingsritme. Het is de bedoeling dat de bepalingen over de omzetting van de SPUK's op 1 januari 2029 in werking treden.²⁶ Dit betekent dat de regionale programma's ook per 1 januari 2029 moeten voldoen aan de nieuwe eisen. Voor zover de bestaande regionale programma's op dat moment nog lopen, kan dat bijvoorbeeld met een addendum. Er is dus geen overgangsrecht nodig op dit punt.

II. Artikelsgewijs

Artikel I. Wijziging van de Wet op het primair onderwijs

Onderdeel A (artikel 45b WPO)

De momenten van afname van de doorstroomtoets kunnen ieder jaar verschillend worden vastgesteld, om rekening te houden met religieuze en culturele vieringen zoals carnaval. De afnameperiode van de doorstroomtoets kan evenwel niet te vroeg in het jaar plaatsvinden, gelet op de kerstvakantie die tot de tweede week van januari kan duren. Ook kan de afnameperiode van de doorstroomtoets niet later plaatsvinden dan 20 februari, om voldoende tijd te behouden voor het beoordelen van de toetsen en het vaststellen van de definitieve schooladvies. Ten behoeve van de flexibiliteit van wetgeving worden bij ministeriële regeling de drie weken vastgesteld waarbinnen de doorstroomtoets wordt afgenomen door scholen.

Onderdeel B (artikel 45d WPO)

Met deze wijziging worden de data, genoemd in de Wet op het primair onderwijs, waarbinnen het (voorlopig) schooladvies moet worden opgesteld, vervangen door een tijdspanne. Zo sluit de periode voor het opstellen van het schooladvies altijd aan bij de daadwerkelijke afnameperiode van de doorstroomtoets.

Onderdeel C (artikel 163 WPO)

Onderdeel 1. Zie voor een toelichting op de terminologische wijziging de aard van de uitkering aan gemeenten, paragraaf 2.1 van het algemeen deel van de memorie van toelichting.

Onderdeel 2. Een bijzondere fondsuitkering biedt geen mogelijkheid om verplichtingen te verbinden aan een dergelijke uitkering, behalve het verschaffen van informatie.

²⁶ 'Uitkomst overheveling specifieke uitkeringen', bijlage bij *Kamerstukken II 2025/26*, 36800-B, nr. 23.

Dienovereenkomstig vervallen de verplichtingen genoemd in het thans geldende tweede tot en met en vijfde lid. Het tweede lid bevatte een verplichting om de uitkering te besteden aan rechtspersonen die daarvoor in aanmerking komen. Het derde lid voorzag in verband daarmee in de mogelijkheid van terugvordering bij onjuiste besteding van de uitkering. Beide leden vervallen omdat de middelen uit een bijzondere fondsuitkering deel zullen uitmaken van de algemene middelen van een gemeente, waarvoor geen bestedingsverplichtingen gelden. Dit leidt tot een vereenvoudiging voor gemeenten omdat gemeenten zelf bepalen waaraan zij die middelen besteden, zolang zij maar wel aan hun wettelijke taak voldoen om te zorgen voor voldoende aanbod voor voorschoolse educatie. Ook is er geen specifieke verantwoording meer nodig voor de besteding van deze middelen. De mogelijkheid tot terugvordering bij onjuiste besteding op grond van het derde lid is daardoor eveneens niet meer nodig. Het vierde en vijfde lid, waarin wordt voorzien in een zorgplicht om te beschikken over geordende gegevens ten behoeve van het door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te voeren beleid, vervallen. De verplichting om kwantitatieve beleidsinformatie te verstrekken ingevolge artikel 14 van de Fvw (nieuw) zal worden opgelegd in de verleningsbeschikking van de BFU. De zorgplicht ingevolge artikel 163, vierde en vijfde lid, uitgewerkt bij of krachtens algemene maatregel van bestuur, is daardoor niet meer nodig.

Artikel II. Wijziging van de Wet primair onderwijs BES

Onderdeel A (artikel 51b, eerste lid, WPO BES)

De momenten van afname van de doorstroomtoets kunnen ieder jaar verschillen, om rekening te houden met de officiële vakanties en de feestdagen op Caribisch Nederland. In de maand april zijn er relatief veel dagen waarop de doorstroomtoets niet kan plaatsvinden, naar aanleiding van bijvoorbeeld de viering van Pasen en Dia di Rincon. Om die reden wordt enkel de maand gespecificeerd waarin de doorstroomtoets wordt afgenomen. Bij ministeriële regeling wordt de week vastgesteld waarbinnen de doorstroomtoets wordt afgenomen.

Onderdeel B (artikel 51d WPO BES)

Het moment van afname van de doorstroomtoets kan ieder jaar verschillen. Dit vereist meer flexibiliteit in de wet in formele zin ten aanzien van de periodes waarbinnen het voorlopig dan wel definitief schooladvies moeten worden vastgesteld. Met deze wijziging worden de data daarom vervangen door tijdspannen. De tijdsduur die scholen hebben voor het vaststellen van het voorlopig dan wel definitief schooladvies blijft gelijk.

Artikel III. Wijziging van de Wet educatie en beroepsonderwijs

In hoofdstuk 2, titel 3, van de WEB zijn de bepalingen over het aanbod en de SPUK educatie opgenomen. Deze artikelen worden gewijzigd in verband met de omzetting van de SPUK educatie naar een BFU. Voor een toelichting op de reden van omzetting naar en de aard van een BFU wordt verwezen naar paragraaf 2.2 van het algemeen deel van de memorie van toelichting.

Onderdeel A (artikel 2.3.1 WEB)

Artikel 2.3.1 WEB verplicht gemeenten zorg te dragen voor het aanbod van opleidingen educatie. In het eerste lid wordt toegevoegd dat de zorgplicht voor het aanbod van opleidingen educatie niet ziet op taalschakeltrajecten.²⁷ Dit volgt reeds impliciet uit de derde volzin van artikel 2.3.2 WEB, maar die wordt deels geschrapt en deels verplaatst (zie ook de toelichting bij dat artikel). Verder zijn in het derde lid de coördinerende

²⁷ Op grond van de Wet inburgering 2021 kunnen inburgeringsplichtigen via drie routes, waaronder de onderwijsroute, aan hun inburgeringsplicht voldoen. De onderwijsroute bestaat uit een taalschakeltraject als bedoeld in artikel 8, tweede lid, van de Wet inburgering 2021. Dit is een opleiding educatie als bedoeld in artikel 7.3.1, eerste lid, onderdeel f, van de WEB.

taken van de contactgemeente opgesomd. In artikel 2.3.2, tweede lid, WEB is ook een taak van de contactgemeente opgenomen, inhoudende dat de contactgemeente ervoor moet zorgen dat de doelgroepen in alle gemeenten in de regio gebruik kunnen maken van de educatievoorzieningen. Deze taak wordt – als een nieuw onderdeel c – verplaatst naar de opsomming in artikel 2.3.1, derde lid, WEB. Vanwege de omzetting van de SPUK naar een BFU vervalt daarbij de zinsnede dat de educatievoorzieningen met behulp van de uitkering tot stand zijn gekomen. Daarnaast is in het derde lid, onderdeel a, vermeld dat de contactgemeente in overleg met de overige gemeenten in de regio een regionaal programma tot stand brengt. In het vierde lid is uitgewerkt over welke onderwerpen dat overleg in ieder geval moet gaan. Daaraan wordt de besteding van de BFU als onderwerp toegevoegd. Ook wordt geregeld dat de afspraken over deze onderwerpen moeten worden vastgelegd in het regionaal programma. Zie paragraaf 2.2.2 van het algemeen deel van de memorie van toelichting voor een toelichting hierop. Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat hierbij uitsluitend sprake is van inhoudelijke voorwaarden aan het regionale programma en niet van bestedingsvoorwaarden vanuit het Rijk. Uitkeringen uit het gemeentefonds zijn immers bestedingsvrij.

Onderdeel B (artikel 2.3.2 WEB)

In artikel 2.3.2, eerste lid, WEB wordt de SPUK educatie gewijzigd in een BFU. Ook wordt de derde volzin van het eerste lid, waarin is opgenomen dat een SPUK niet mag worden besteed aan inburgeringsplichtigen, geschrapt. Met een BFU kunnen immers geen bestedingseisen meer worden gesteld. In plaats daarvan wordt in artikel 2.3.3, eerste lid, WEB opgenomen dat het opleidingsaanbod niet openstaat voor inburgeringsplichtigen (zie ook de toelichting bij dat artikel). Verder vervalt het tweede lid van artikel 2.3.2 WEB, omdat de daarin opgenomen taak van de contactgemeente wordt verplaatst naar de opsomming in artikel 2.3.1, derde lid, WEB. Daarmee wordt tevens benadrukt dat daarbij sprake is van inhoudelijke verplichtingen en niet van bestedingsverplichtingen. In artikel 2.3.2 WEB vervalt daarnaast het derde lid dat ziet op het moment van de vaststelling van de uitkering, evenals het onderdeel van het vierde lid dat betrekking heeft op de betaalbaarstelling van de uitkering. De verstrekking van een BFU geschiedt namelijk op grond van een verleningsbeschikking van de fondsbeheerders. Om de uitvoeringslasten voor de fondsbeheerders te beperken, wordt gedacht aan een verzamelbeschikking waarin voor elke gemeente is opgenomen wat de hoogte van de afzonderlijke bijzondere fondsuitkeringen zijn die zij ontvangen.²⁸ Het versturen van de verzamelbeschikkingen gebeurt gelijktijdig met het verschijnen van de Circulaires gemeentefonds (meicirculaire, septembercirculaire en decembercirculaire). Het betaalritme van de BFU educatie volgt derhalve de uitkeringsmomenten van het gemeentefonds.

Onderdelen C en D (artikelen 2.3.3, 2.3.4 en 2.3.5 WEB)

Uit artikel 2.3.3, eerste lid, volgt dat het opleidingsaanbod, bedoeld in artikel 2.3.1, eerste lid, WEB – dat dus bestaat uit opleidingen educatie met uitzondering van opleidingen vavo en taalschakeltrajecten – bedoeld is voor volwassenen die ingezetene zijn van de regio. Hieraan wordt toegevoegd dat inburgeringsplichtigen daarbuiten vallen. Eerder volgde dit al impliciet uit de derde volzin van artikel 2.3.2 WEB. Anders gezegd: ten eerste geldt de aanbodplicht in artikel 2.3.1 WEB niet voor opleidingen vavo en taalschakeltrajecten en ten tweede zijn de opleidingen educatie die wél onder de aanbodplicht vallen, niet toegankelijk voor inburgeringsplichtigen. Opleidingen vavo en taalschakeltrajecten zijn wel voor hen toegankelijk. Dit was al zo; er wordt dus niets gewijzigd aan het doelgroepenbeleid.

In artikel 2.3.3, tweede lid, WEB is een grondslag opgenomen voor het stellen van bestedingsvoorwaarden aan de specifieke uitkering. Artikel 2.3.4 WEB betreft de

²⁸ Kamerstukken II 2025/26, 36988, nr. 3, paragraaf 3.1.1.

verantwoording en terugvordering van de specifieke uitkering. Beide vervallen omdat een BFU deel uitmaakt van het gemeentefonds, waarvoor geen bestedingsverplichtingen gelden. Ook is er geen verantwoording meer nodig voor de besteding van deze middelen. De mogelijkheid tot terugvordering bij onjuiste besteding is daardoor eveneens niet meer aan de orde.

Artikel 2.3.5 WEB, dat ziet op de verstrekking van informatie ten behoeve van het door de minister te voeren beleid, vervalt. In plaats daarvan zal – ingevolge artikel 14 Fvw (nieuw) – de verplichting om kwantitatieve beleidsinformatie te verstrekken worden opgelegd in de verleningsbeschikking van de BFU.

Artikel IV. Wijziging van de Wet op de expertisecentra

Onderdeel A (artikel 48c Wet op de expertisecentra)

Zie de toelichting bij artikel I, onderdeel A (wijziging artikel 45b WPO).

Onderdeel B (artikel 48e Wet op de expertisecentra)

Zie de toelichting bij artikel I, onderdeel B (wijziging artikel 45d WPO).

Artikel V. Wijziging van de Wet voortgezet onderwijs 2020

(artikel 11.90 Wet voortgezet onderwijs 2020)

Met deze wijziging wordt voor Bonaire een uitzondering gemaakt op de verplichting voor ouders om hun kind aan te melden tijdens de centrale aanmeldweek in maart. Door het verplaatsen van de afnameperiode van de doorstroomtoets naar april is het aanmelden van een leerling in maart niet haalbaar. Er is geen noodzaak om een alternatieve periode wettelijk voor te schrijven, gezien de school voor voortgezet onderwijs op Bonaire zelfstandig een traject heeft opgezet met de basisscholen voor de overgang naar het voortgezet onderwijs. De rationale voor de centrale aanmeldweek in Europees Nederland, te weten: het tegengaan van vroege aanmeldingen en het bevorderen van kansengelijkheid, geldt niet voor Bonaire. Er is daar immers maar één school voor voortgezet onderwijs.

Artikel VI. Wijziging Wet register onderwijsdeelnemers

(artikel 22 van de Wet register onderwijsdeelnemers)

Wijziging tweede lid

Het CBS heeft tot taak het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de op grond van zodanig onderzoek samengestelde statistieken (artikel 3 van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek; hierna: Wet CBS). Gegevens worden slechts als zodanig openbaar gemaakt als daaraan geen herkenbare gegevens over een afzonderlijke persoon, huishouden, onderneming of instelling kunnen worden ontleend, tenzij, ingeval het gegevens met betrekking tot een onderneming of instelling betreft, er een gegronde reden is om aan te nemen dat bij de betrokken onderneming of instelling geen bedenkingen bestaan tegen de openbaarmaking (artikel 37 Wet CBS). Normaliter publiceert CBS derhalve niet over individuele instellingen, maar worden bij het CBS berustende statistische gegevens slechts in geaggregeerde vorm gepubliceerd. Voor de Rijksverantwoordelijkheden op het gebied van onderwijs, en ten behoeve van beleid en praktijk van onderwijsinstellingen en decentrale overheden, onder andere het onderwijsachterstandenbeleid²⁹, is het echter gewenst dat het CBS het statistische product, te weten de schoolweging, openbaar kan maken op het niveau van de vestiging van de onderwijsinstelling en de afdeling.

Het tweede lid bevat hiervoor voor verschillende situaties reeds een voorziening. Met de voorgestelde wijziging van het tweede lid kan de schoolweging op het niveau van de onderwijsvestiging- of afdeling openbaar worden gemaakt. De openbaarmaking omvat

²⁹ Artikel 161, eerste lid, WPO en artikel 3.42 WVO 2020.

uitsluitend de geaggregeerde schoolweging en eventueel de voor een goede duiding daarvan noodzakelijke gegevens, zoals het aantal leerlingen waarop de berekening is gebaseerd. De openbaar gemaakte overzichten bevatten geen gegevens waardoor een afzonderlijke persoon of een afzonderlijk huishouden wordt geïdentificeerd of identificeerbaar is.

Toevoeging zesde lid

Met het voorgestelde zesde lid wordt de schoolweging wettelijk verankerd. De schoolweging is een statistisch berekende maat voor de verwachte onderwijsresultaten op basis van de omgevingskenmerken van de leerlingenpopulatie van een school in het basisonderwijs. Zij wordt gebruikt voor beleidsvorming door overheden en scholen en om bij de beoordeling van de leerresultaten rekening te houden met verschillen tussen de leerlingenpopulaties van scholen.

De schoolweging wordt berekend op basis van de verwachte onderwijsscores van alle leerlingen die op de toepasselijke peildatum bij de school zijn ingeschreven. De verwachte onderwijsscore van een leerling wordt door het CBS met behulp van een statistisch model afgeleid uit kenmerken van de leerling, diens ouders en de leerlingenpopulatie van de school. Vervolgens worden de uitkomsten op school- of vestigingsniveau samengevoegd tot de schoolweging.

De schoolweging verschilt van de in het vijfde lid geregelde onderwijskansenscore.³⁰ Bij de onderwijskansenscore wordt de berekening op basis van omgevingskenmerken gebruikt om de omvang en zwaarte van het risico op onderwijsachterstanden binnen een schoolpopulatie te bepalen. Daarbij wordt gefocust op het deel van de leerlingenpopulatie dat de grootste kans loopt op onderwijsachterstanden. Deze score wordt onder meer gebruikt bij de verdeling van middelen voor het onderwijsachterstandenbeleid. Voor de schoolweging worden de verwachte onderwijsscores van alle leerlingen betrokken en wordt een gemiddelde maat voor de gehele leerlingenpopulatie berekend, waardoor ook gematigde complexiteit zichtbaar wordt. De schoolweging wordt gebruikt voor beleidsvorming door scholen en overheden en in het onderwijsresultatenmodel van de inspectie en vormt geen grondslag voor de bekostiging.

De bepaling schrijft niet voor op welke wijze de schoolweging precies moet worden toegepast bij de beoordeling van de leerresultaten. Die toepassing is geregeld in de regelgeving en kaders voor het onderwijstoezicht. Ook worden de afzonderlijke kenmerken en de precieze statistische berekeningswijze niet uitputtend in de wet vastgelegd. Dit maakt het mogelijk het model aan te passen wanneer nieuwe wetenschappelijke inzichten, wijzigingen in registraties of ontwikkelingen in de kwaliteit en beschikbaarheid van gegevens daartoe aanleiding geven.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Judith Zs.C.M. Tielen

³⁰ De publicatie van de onderwijskansenscore op instellingsniveau is geregeld met de Wet van 24 juni 2026 tot wijziging van de Wet educatie en beroepsonderwijs en een aantal andere wetten in verband met het verbeteren van de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt (verbetering aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt) (Stb. 2026, 177).